

ΘΕΟΛΟΓΙΑ ΤΗΣ ΚΑΙΝΗΣ ΔΙΑΘΗΚΗΣ

Θέμα 5^ο
Η Ανάσταση του Ιησού

Διάγραμμα παρουσίας

1. Η σπουδαιότητα της ανάστασης
2. Το γεγονός της ανάστασης
3. Η φύση της ανάστασης

1. Η σπουδαιότητα της ανάστασης

1. Η ελπίδα των μαθητών για επίγεια Βασιλεία

Οι μαθητές του Ιησού στηρίζονταν σταθερά στην ελπίδα της επικείμενης εγκατάστασης της βασιλείας του Θεού στη γη. Είχαν διαπληκτιστεί μεταξύ τους για το ποιος θα κατείχε τη σπουδαιότερη θέση στη βασιλεία (Μτ 18,1), και η μητέρα δύο απ' αυτούς είχε προσπαθήσει να επηρεάσει τον Ιησού και να δώσει στους γιους της προνομιακές θέσεις στην ερχόμενη βασιλεία (Μκ 10,37 = Μτ 20,21). Το ερώτημα των μαθητών μετά την ανάσταση προς τον Ιησού «Κύριε, έφτασε άραγε η ώρα να αποκαταστήσεις τη βασιλεία στον Ισραήλ;» (Πράξ 1,6) δείχνει ότι στη σκέψη τους κυριαρχούσε η ελπίδα ενός επίγειου θεοκρατικού βασιλείου. Αναμφίβολα, οι μαθητές αυτοί ήταν ανάμεσα στα πλήθη που φώναζαν και ζητωκραύγαζαν τον Ιησού καθώς έμπαινε στην Ιερουσαλήμ: «Ευλογημένη η βασιλεία του πατέρα μας Δαβίδ, που έρχεται...!» (Μκ 11,10).

2. Η εξάλειψη των ελπίδων και η εγκατάλειψη μετά τη σύλληψη

Ο θάνατος του Ιησού εξανέμισε όλες αυτές τις ελπίδες. Όταν ο Ιησούς συνελήφθη από τους φρουρούς του ναού, οι μαθητές του τον ξέχασαν κι έτρεξαν να σωθούν, για να μη συλληφθούν κι αυτοί (Μκ 14,50). Δεν μας αναφέρεται η συμπεριφορά των μαθητών μετά τον θάνατο του Ιησού. Ο Λουκάς μάς λέει πως οι γνωστοί του Ιησού παρατηρούσαν τη σταύρωση από απόσταση (Λκ 23,49). Δεν ταυτίστηκαν όμως στενά μαζί του την ώρα του Πάθους. Ένας ξένος –ο Σίμων Κυρηναίος (Λκ 23,26)– υποχρεώθηκε από τους στρατιώτες να βοηθήσει τον Ιησού να σηκώσει τον σταυρό, επειδή σκόνταφτε συνεχώς κάτω από το βάρος του.

3. Η προδοσία και η μοναξιά του σταυρού

Προφανώς μόνον ένας μαθητής ήταν παρών την ώρα του θανάτου του (Ιω 19,26). Προφανώς, κανένας από τους μαθητές δεν είχε το θάρρος να ζητήσει το σώμα του Κυρίου τους για να το ενταφιάσει. Το θλιβερό αυτό καθήκον το ανέλαβε ένα μέλος του Σανεντρίν, που λόγω της θέσης του δεν είχε τίποτα να φοβηθεί είτε από τη μεριά των αρχιερέων συντρόφων του είτε από τον Πιλάτο (Μκ 15,43). Τελικά, οι μαθητές δεν τόλμησαν να βγουν από την κρυψώνα τους για να μην έχουν την ίδια τύχη με τον Δάσκαλό τους. Επιπλέον, δεν ήρθαν οι μαθητές στο μνήμα για να το βρουν άδειο, αλλά οι γυναίκες, που πήγαν να φροντίσουν το σώμα του Ιησού. Οι μαθητές προφανώς ήταν κάπου κλειδαμπαρωμένοι «δια τον φόβον των Ιουδαίων» (Ιω 20,19).

4. Ο θάνατος των ελπίδων και ο σταυρωμένος μεσσίας

Ο θάνατος του Ιησού σήμαινε και τον θάνατο των ελπίδων τους. Η έλευση της βασιλείας ήταν πια ένα νεκρό όνειρο, που θάφτηκε στο μνήμα μαζί με το σώμα του Ιησού (Λκ 24,21). Μολονότι ο Ιησούς είχε προαναγγείλει τον θάνατό του, η ιδέα ενός θνήσκοντος Μεσσία ήταν τόσο αλλόκοτη, και η ιδέα πως ο σταυρός θα έπαιζε οποιονδήποτε ρόλο στην αποστολή του Μεσσία ήταν τόσο πέρα για πέρα ξένη προς τις αντιλήψεις τους, ώστε η σταύρωση του Ιησού το μόνο που μπορούσε να σημαίνει ήταν η ανώμαλη προσγείωση των οπαδών του στη σκληρή πραγματικότητα. Αυτό εννοεί ο Παύλος όταν λέει ότι ο σταυρωμένος Χριστός ήταν «ένα κήρυγμα προσβλητικό για τους Ιουδαίους» (Α΄ Κορ 1,23). Ο Μεσσίας εξ ορισμού θα ήταν ένας κυρίαρχος βασιλιάς και όχι ένας σταυρωμένος κακούργος.

5. Η ριζική μεταστροφή και το νέο κήρυγμα στην Ιερουσαλήμ

Σε λίγες μέρες, όμως, όλο αυτό άλλαξε. Οι απογοητευμένοι Γαλιλαίοι άρχισαν να κηρύττουν ένα νέο μήνυμα στην Ιερουσαλήμ. Διαβεβαίωναν τους πάντες ότι ο Ιησούς ήταν πραγματικά ο Μεσσίας (Πράξ 2,36), ότι ο θάνατός του ήταν σύμφωνα με το θέλημα και σχέδιο του Θεού, ακόμη κι αν από την ανθρώπινη πλευρά ήταν ένα ασυγχώρητο έγκλημα (2,23). Ισχυρίζονταν με έμφαση πώς αυτός που οι Ιουδαίοι θανάτωσαν, έγινε ο χορηγός της ζωής (3,15), κι ότι μέσω αυτού του σταυρωμένου Ιησού ο Θεός όχι μόνο καλούσε όλους να μετανοήσουν δίνοντάς τους συγχώρηση αμαρτιών, αλλά κι ότι θα εκπλήρωνε όλα όσα είχε υποσχεθεί με τους προφήτες της Π.Δ. (3,21).

6. Η αιτία της μεταστροφής: Η ανάσταση

Ποια ήταν η αιτία αυτής της ριζικής μεταστροφής τόσο στη συμπεριφορά των μαθητών, όσο και στη γνώμη που είχαν για τον Ιησού; Η απάντηση της Κ.Δ. είναι ότι ο Ιησούς είχε αναστηθεί από τους νεκρούς. Ενώ η έκχυση του Αγίου Πνεύματος την ημέρα της Πεντηκοστής θεωρείται ένα γεγονός που γέννησε την Εκκλησία με μορφή συνειδητής κοινότητας, η μεταστροφή των μαθητών του Ιησού από μια τρομοκρατημένη, απελπισμένη ομάδα που ήταν, σε δεινούς κήρυκες του Μεσσία Ιησού και σε πρεσβευτές της σωτηρίας, οφειλόταν στην ανάστασή του από τους νεκρούς.

7. Η ανάσταση ως καρδιά του μηνύματος της πρώτης Εκκλησίας

Στην πραγματικότητα η ανάσταση αποτελεί την καρδιά του μηνύματος της πρώτης Εκκλησίας. Το πρώτο καταγραμμένο χριστιανικό κήρυγμα ήταν μια εξαγγελία του γεγονότος και της σημασίας της ανάστασης (Πράξ 2,14-36). Ο Πέτρος δεν λέει σχεδόν τίποτε για τη ζωή και την επίγεια δράση του Ιησού (2,22). Δεν κατέφυγε στον χαρακτήρα και στην προσωπικότητα του Ιησού για να πει πως είναι άξιος να του παραδοθούν οι άνθρωποι και να γίνουν μαθητές του. Δεν επικαλέστηκε τα ηθικά ανώτερα διδάγματα του Ιησού ούτε προσπάθησε να προβάλει το πόσο ανώτερος ήταν απ' τους ραβίνους δασκάλους των Ιουδαίων. Απλώς ανέφερε επί τροχάδην τα θαυμαστά έργα που σημάδεψαν τη διακονία του Ιησού, σαν απόδειξη πως αυτός ήταν ο ευλογημένος του Θεού (2,22).

8. Το κεντρικό γεγονός και η κλήση σε μετάνοια

Το σπουδαιότερο γεγονός ήταν ότι ο Ιησούς που είχε εκτελεστεί σαν κακούργος στον σταυρό, είχε αναστηθεί από τους νεκρούς (Πράξ 2,24-32). Ο Πέτρος επικαλέστηκε όχι την ανυπέρβλητη ζωή του Ιησού ή την εξαιρετική διδασκαλία του ή τα φοβερά θαύματά του, αλλά απλά ότι ο Θεός τον είχε αναστήσει από τους νεκρούς και τον είχε ανεβάσει στη δόξα στα δεξιά του στους ουρανούς. Με βάση αυτό το γεγονός ο Πέτρος καλεί τους Ισραηλίτες να μετανοήσουν, να λάβουν άφεση αμαρτιών και να βαπτισθούν στο όνομα του Ιησού Χριστού (2,38).

9. Η πρωταρχική λειτουργία των αποστόλων: Μαρτυρία της Ανάστασης

Πρωταρχική λειτουργία των αποστόλων στην κοινωνία της πρώιμης χριστιανικής κοινότητας δεν ήταν να διευθύνουν ή να κυβερνούν, αλλά να δίνουν τη μαρτυρία τους για την ανάσταση του Ιησού (Πράξ 4,33). Αυτό φαίνεται από τα προσόντα που έπρεπε να έχει ο διάδοχος του Ιούδα: πρέπει «να γίνει μάρτυρας μαζί μ' εμάς ότι ο Ιησούς αναστήθηκε» (1,22). Μέσα σε όλα τα κηρύγματα των πρώτων κεφαλαίων των Πράξεων η ανάσταση εξακολουθεί να είναι το κεντρικό θέμα (3,14-15). Επειδή ο Θεός είχε αναστήσει τον Ιησού από τους νεκρούς, μπορούσαν οι απόστολοι να κάνουν θαυμαστά έργα (4,10), και να προσφέρουν στον Ισραήλ τη δωρεά της σωτηρίας (4,12). Και η ανυποχώρητη αυτή μαρτυρία για την ανάσταση ήταν που προκάλεσε την πρώτη επίσημη αντίδραση των θρησκευτικών ηγετών ενάντια σ' αυτήν τη νέα αίρεση (4,1-2· βλ. και 5,31-32).

10. Ο πρώιμος Χριστιανισμός ως διακήρυξη της ανάστασης

Με λίγα λόγια, ο πρώιμος Χριστιανισμός δεν ήταν ένα νέο δόγμα για τον Θεό ούτε μια νέα ελπίδα αθανασίας ούτε ακόμα νέων θεολογικών ενοράσεων για τη φύση της σωτηρίας. Ήταν η αφήγηση ενός μεγάλου γεγονότος, μιας δυναμικής ενέργειας του Θεού: της ανάστασης του Χριστού από τους νεκρούς. Όλες οι καινούργιες θεολογικές διακηρύξεις τόνιζαν τα συνακόλουθα νοήματα αυτής της σωστικής πράξης του Θεού, της ανάστασης του σταυρωμένου Ιησού από τους νεκρούς.

2. Το γεγονός της ανάστασης

11. Η μαρτυρία της Κ.Δ. για την ανάσταση

Για τον σύγχρονο μελετητή της βιβλικής Ιστορίας και θεολογίας, ανακύπτουν διάφορα ερωτήματα γύρω από τη μαρτυρία της Κ.Δ. για την ανάσταση του Χριστού. Το γεγονός της ανάστασης, όπως αυτό περιγράφεται στη Βίβλο, είναι αδύνατο να γίνει αποδεκτό από τον σύγχρονο άνθρωπο. Η ανάσταση, ωστόσο, θέλει να μας τραβήξει την προσοχή αποκλειστικά στη φύση της όλης διαδρομής της Ιστορίας της Σωτηρίας. Ο Παύλος έγραφε στο Α' Κορ 15,14 ότι αν ο Χριστός δεν αναστήθηκε από τους νεκρούς, η πίστη μας είναι μάταιη. Σκληρή δήλωση.

12. Η αξία της πίστης στον ζώντα Θεό

Δεν είναι η πίστη στον ζώντα Θεό το θεμέλιο της ζωής; Είναι δυνατόν η πίστη στον ζώντα Θεό να ανατρέπεται από το εάν ένα μεμονωμένο γεγονός είναι πραγματικό ή όχι; Δεν κήρυξε σαφώς ο συγγραφέας της προς Εβραίους Επιστολής ότι η πίστη στον Θεό είναι η βασική αρχή που χαρακτηρίζει όλες τις άλλες, όταν έγραφε ότι «αυτός που πλησιάζει τον Θεό πρέπει να πιστεύει ότι υπάρχει Θεός και ότι ανταμείβει όσους τον αποζητούν» (Εβρ 11,6); Δεν θα πρέπει να πούμε ότι είναι η πίστη στον ζώντα Θεό αυτή που αποδεικνύει την εμπιστοσύνη μας στην ανάσταση του Χριστού;

13. Η ανάσταση ως απόδειξη της θείας Αποκάλυψης

Πειστικό αυτό, αλλά αντικρούεται από τη διαδρομή της σκέψης του Παύλου. Αν ο Χριστός δεν αναστήθηκε, η πίστη μας είναι ένα μάταιο πράγμα. Η αιτία γι' αυτό είναι ξεκάθαρη. Ο Θεός, που λατρεύεται στη χριστιανική πίστη, δεν είναι παράγωγο αυτής της πίστης ούτε δημιούργημα των θεολόγων ή των φιλοσόφων. Δεν είναι ένας Θεός που επινοήθηκε ή ανακαλύφθηκε από τα ανθρώπινα όντα. Είναι ένας Θεός που πήρε την πρωτοβουλία να μιλήσει στους ανθρώπους, αποκαλύπτοντάς τους τον εαυτό του με μια σειρά λυτρωτικών γεγονότων που πάνε πίσω στην απελευθέρωση των Ισραηλιτών από την Αίγυπτο, κι ακόμη πιο πριν. Ο Θεός δεν έκανε τον εαυτό του γνωστό μέσα από σύστημα διδασκαλίας ή από μια θεολογία ή ένα βιβλίο, αλλά μέσα από μια σειρά γεγονότων που αναφέρονται στη Βίβλο. Ο ερχομός του Ιησού της Ναζαρέτ ήταν το αποκορύφωμα αυτής της σειράς των λυτρωτικών γεγονότων· και η ανάστασή του είναι το γεγονός που αποδεικνύει όλα τα προηγούμενα.

14. Η ματαιότητα της πίστης χωρίς την πραγματικότητα της ανάστασης

Αν ο Χριστός δεν αναστήθηκε από τους νεκρούς, η μεγάλη διαδρομή των λυτρωτικών ενεργειών του Θεού να σώσει τον λαό του καταλήγει σε ένα θλιβερό αδιέξοδο: τον τάφο. Αν η ανάσταση του Χριστού δεν είναι πραγματικότητα, τότε δεν έχουμε καμιά βεβαιότητα ότι ο Θεός είναι ζων Θεός, γιατί ο θάνατος έχει την τελευταία λέξη. Η πίστη είναι μάταιη, γιατί το αντικείμενο μιας τέτοιας πίστης δεν θα έχει αποδειχτεί ότι είναι ο Κύριος της ζωής. Η χριστιανική πίστη τότε προσωποποιείται από ένα πτώμα μέσα στον τάφο μαζί με την τελική και την πιο μεγάλη αποκάλυψη του Θεού, αυτήν εν Χριστώ –αν ο Χριστός είναι πράγματι νεκρός.

15. Η κατανόηση της ανάστασης και η φύση του Θεού

Η κατανόηση εκ μέρους μας της ανάστασης του Χριστού είναι ένα ζήτημα πολύ πιο ευρύ από το ίδιο το γεγονός της ανάστασης· περιλαμβάνει τη συνολική φύση της χριστιανικής πίστης, τη φύση του Θεού και τη φύση του λυτρωτικού σχεδίου του. Η Βίβλος παρουσιάζει τον Θεό ως έναν Θεό που ζει και είναι ο δημιουργός και ο συντηρητής της ζωής και της ύπαρξης, που δεν μπορεί να ταυτιστεί με τη δημιουργία του, όπως λένε οι πανθεϊστές, ή να αποχωριστεί απ' αυτήν, όπως λένε οι θεϊστές. Στέκεται πάνω από τη δημιουργία και την Ιστορία, κι όμως ενεργεί συνεχώς μέσα απ' αυτήν. Ως Θεός που ζει, είναι δυνατόν να ενεργεί με τρόπους που υπερβαίνουν τη συνήθη ανθρώπινη εμπειρία και γνώση.

16. Ο σύγχρονος σκεπτικισμός και η απόρριψη του φυσικού θαύματος

Πολλοί σύγχρονοι σκεπτόμενοι δεν μπορούν ν' αποδεχτούν την ιδέα του Θεού. Θεωρούν ότι ο κόσμος πάντοτε και παντού υπόκειται σε άκαμπτους «νόμους της φύσεως». Δεν υπάρχει χώρος για τον Θεό στον κόσμο που ο ίδιος δημιούργησε, ώστε να ενεργεί μέσα σ' αυτόν με τρόπους που αποκλίνουν από τους συνήθεις τρόπους ενεργειών του. Έτσι, ένας διαπρεπής σύγχρονος θεολόγος απορρίπτει απερίφραστα τη δυνατότητα η ανάσταση του Ιησού να σημαίνει την αποκατάσταση της ζωής σ' ένα νεκρό σώμα, γιατί μια τέτοια ενέργεια «συνδέεται αναπόσπαστα με ένα φυσικό θαύμα».

17. Ο περιορισμός της δράσης του Θεού από τον σύγχρονο άνθρωπο

«Μια τέτοια αντίληψη [ο σύγχρονος άνθρωπος] τη βρίσκει ανυπόφορη, γιατί βλέπει τον Θεό να εργάζεται μόνο στη ζωή του πνεύματος (που γι' αυτόν είναι η μόνη πραγματική ζωή) και στη μεταστροφή της προσωπικότητας του ανθρώπου. Πέρα όμως από το απαράδεκτο ενός τέτοιου θαύματος, δεν μπορεί να καταλάβει πώς ένα γεγονός σαν αυτό μπορεί να είναι ενέργεια του Θεού ή πώς θα μπορούσε να επηρεάσει τη ζωή του». Επομένως, «ένα ιστορικό γεγονός που περιλαμβάνει μια ανάσταση από τους νεκρούς είναι πέρα για πέρα αδιανόητο» (R. Bultmann).

18. Κριτική στην προκατάληψη του Bultmann για τη θεία δράση

Μια τέτοια αντίληψη προκαταλαμβάνει το θέμα και καταλήγει σε ένα συμπέρασμα πριν ακουστεί η περί του αντιθέτου απόδειξη. Ο Bultmann θεωρεί ότι ο χώρος δράσης του Θεού είναι η ανθρώπινη ύπαρξη και όχι η Ιστορία. Απορρίπτει τη βιβλική μαρτυρία για τη φύση των λυτρωτικών γεγονότων, που είναι ότι ο Θεός αποκαλύπτει τον εαυτό του όχι μόνο στη ζωή των ανθρώπων, αλλά και αντικειμενικά στα γεγονότα. Μ' άλλα λόγια, προσδιορίζοντας τον Χριστιανισμό με τέτοιες εκ των προτέρων πεποιθήσεις, τον αποκόπτουμε από κάθε σχέση με τη βιβλική μαρτυρία για τις σωστικές ενέργειες του Θεού.

19. Η μαρτυρία της Καινής Διαθήκης και ο σκοπός της πίστης

Η μαρτυρία της Κ.Δ. είναι ότι μια αντικειμενική πράξη έλαβε χώρα σ' έναν κήπο έξω από την Ιερουσαλήμ, κατά την οποία ο Χριστός που είχε σταυρωθεί και ενταφιαστεί, βγήκε από τον τάφο σε μια νέα τάξη ζωής. Καθώς ασχολούμαστε με την αντικειμενική πράξη της ανάστασης, πρόθεσή μας δεν είναι ν' αποδείξουμε το γεγονός της ανάστασης και εξ αυτού να υποχρεωθούμε να πιστέψουμε. Αναγνωρίζουμε πως η πίστη δεν μπορεί να παραχθεί μέσα μας με μια σειρά “ιστορικών” ή αντικειμενικών γεγονότων, αλλά μόνο με το έργο του Αγίου Πνεύματος μέσα στην ανθρώπινη καρδιά. Το Άγιο Πνεύμα όμως χρησιμοποίησε τη μαρτυρία των μαθητών για την πραγματικότητα της ανάστασης του Χριστού, και πρέπει κι εμείς εδώ να δώσουμε τη μαρτυρία μας για τα γεγονότα που καταγράφει η Κ.Δ.

20. Επιβεβαιωμένα γεγονότα: Ο θάνατος του Ιησού και των ελπίδων

Τα Ευαγγέλια επιβεβαιώνουν διάφορα γεγονότα. Πρώτον, ο Ιησούς πέθανε. Πολλοί σοβαροί διανοητές αυτό θα το αμφισβητήσουν. Δεύτερον, οι ελπίδες των μαθητών πέθαναν κι αυτές. Ο Ιησούς είχε αναγγείλει την έλευση της βασιλείας του Θεού· και οι μαθητές του τον ακολουθούσαν στη συνταρακτική προσδοκία ότι θα ζούσαν τον ερχομό της (Λκ 19:11) και θα «έβλεπαν τη λύτρωση του Ισραήλ» (24,21). Μολονότι ο Ιησούς τους είχε προειδοποιήσει σε πολλές περιπτώσεις για τον επικείμενο θάνατό του και προσπάθησε να τους προετοιμάσει γι' αυτόν (Μκ 8,31), εκείνοι ποτέ δεν κατάλαβαν για τι πράγμα τους μιλούσε.

21. Η απώλεια των προσδοκιών

Είναι σπουδαίο να θυμόμαστε ότι οι Ιουδαίοι του 1^{ου} μ.Χ. αιώνα δεν καταλάβαιναν ότι «ο πάσχων Δούλος» του Ησ 53 ήταν προεικόνιση του Μεσσία. Ο Μεσσίας εξ ορισμού θα κυβερνούσε στη βασιλεία του, δεν θα έπασχε και δεν θα πέθαινε, κι όταν ο Ιησούς παραδόθηκε στους εχθρούς του, όταν σταυρώθηκε σαν κοινός κακούργος, η ελπίδα τους χάθηκε. Γι' αυτούς αυτό σήμαινε το τέλος του Ιησού και του κηρύγματος του και το τέλος των προσδοκιών τους.

22. Η ξαφνική βεβαιότητα

Ένα τρίτο γεγονός είναι ότι η αποθάρρυνση και η απογοήτευση των μαθητών μετατράπηκαν εντελώς ξαφνικά και απάντεχα σε αυτοπεποίθηση και βεβαιότητα. Ξαφνικά ήταν σίγουροι πως ο Ιησούς δεν ήταν πια νεκρός. Κάτι συνέβη που τους έπεισε πως ο Ιησούς ήταν ζωντανός. Ήταν σίγουροι ότι τον είχαν ξαναδεί, είχαν ακούσει τη φωνή του, είχαν δει το πρόσωπό του.

23. Το τέταρτο γεγονός: Ο άδειος τάφος

Τέταρτο γεγονός είναι ο άδειος τάφος. Μαρτυρείται από όλα τα Ευαγγέλια, και θεωρείται αυταπόδεικτο γεγονός από τον Παύλο στη διακήρυξη του «πιστεύω» του στο Α΄ Κορ 15,1-3. Δεν θα είχε νόημα να τονίσει τον ενταφιασμό του Ιησού ή το γεγονός ότι η ανάστασή του έλαβε χώρα την τρίτη μέρα, αν η ανάσταση δεν σήμαινε τον άδειο τάφο. Πολλοί ερμηνευτές πιστεύουν ότι οι αναφορές για τον άδειο τάφο είναι μεταγενέστερες μυθολογικές προσθήκες με σκοπό να ενισχύσουν τη χριστιανική πίστη στην ανάσταση. Πολλοί λόγιοι όμως σήμερα νιώθουν υποχρεωμένοι να δεχτούν την ιστορικότητα του άδειου τάφου.

24. Πέμπτο γεγονός: Η αντικειμενική πίστη των μαθητών

Ένα πέμπτο ιστορικό γεγονός είναι η πίστη στην ανάσταση. Πολύ λίγοι θα αρνηθούν σήμερα το ατράνταχτο ιστορικό γεγονός ότι οι μαθητές πίστευαν πως ο Ιησούς αναστήθηκε από τον τάφο. Οι διανοητές που αδυνατούν να πιστέψουν στην ανάσταση σαν αντικειμενικό γεγονός, δέχονται πως «οι μαθητές πίστευαν σ' αυτό». Πίστευαν ότι ο διδάσκαλος και Κύριός τους, που πέθανε κι ενταφιάστηκε, ήταν ξανά ζωντανός. Πίστευαν ότι τον είχαν ξαναδεί, είχαν ακούσει τη φωνή του, παρακολούθησαν ξανά τη διδασκαλία του, αναγνώρισαν τα χαρακτηριστικά του. Πίστευαν ότι η παρουσία του δεν ήταν «πνευματική», δηλ. άυλη, κάτι σαν «φάντασμα», αλλά η αντικειμενική πραγματικότητα ενός σώματος.

25. Η πίστη ως γένεση της Εκκλησίας

Αυτή είναι η πίστη που δημιούργησε την Εκκλησία. Αυτό που έφερε την ύπαρξη στην Εκκλησία και της έδωσε ένα μήνυμα να κηρύξει δεν ήταν η ελπίδα ότι υπάρχει ζωή μετά τον τάφο, η πίστη ότι ο Θεός είναι ανώτερος από τον θάνατο, η πεποίθηση της αθανασίας του ανθρώπινου πνεύματος. Ήταν η πίστη σε ένα γεγονός μέσα στον χώρο και τον χρόνο: ο Ιησούς ο Ναζωραίος αναστήθηκε από τους νεκρούς. Η πίστη στην ανάσταση του Ιησού είναι ένα αναπόφευκτο ιστορικό γεγονός· δίχως αυτό καμιά Εκκλησία δεν θα υπήρχε.

26. Η προτεραιότητα του γεγονότος

Πρέπει όμως να πάμε παραπέρα, στο τελικό, το κρίσιμο γεγονός. Κάτι συνέβη που δημιούργησε στην καρδιά των μαθητών την πίστη στην ανάσταση του Ιησού. Κι εδώ είναι το κρίσιμο θέμα. Δεν ήταν η πίστη των μαθητών που δημιούργησε τις ιστορίες της ανάστασης· ήταν ένα γεγονός αυτό απ' αυτές τις ιστορίες που γέννησε την πίστη τους.

27. Η σχέση γεγονότος-πίστης

Οι μαθητές είχαν χάσει την πίστη τους. Ήταν «ανόητοι, που η καρδιά τους αργούσε να πιστέψει όλα όσα είπαν οι προφήτες» (Λκ 24,25).

Το γεγονός της ανάστασης και η πίστη στην ανάσταση είναι αδιαχώριστα, αλλά δεν ταυτίζονται. Το γεγονός δημιούργησε την πίστη.

28. Το σύγχρονο ιστορικό πρόβλημα

Εδώ βρίσκεται η καρδιά του προβλήματος για τον άνθρωπο του σημερινού αιώνα: ποιο είναι αυτό το γεγονός της ανάστασης; Τι συνέβη για να γεννηθεί η πίστη των μαθητών; Το πρόβλημα δημιουργήθηκε από τη σύγχρονη κατανόηση της Ιστορίας και των ιστορικών γεγονότων. Ο αρχαίος κόσμος τέτοιο πρόβλημα δεν αντιμετώπιζε, γιατί οι άνθρωποι τότε πίστευαν ότι οι θεοί μπορούσαν να κατέβουν κάτω στη γη και να διαλεχθούν με τους ανθρώπους, και να προκαλέσουν ασυνήθιστα φαινόμενα κάθε είδους. Ο σύγχρονος κόσμος τα έχει αφήσει όλα αυτά πίσω, και τώρα ερμηνεύει την Ιστορία με όρους συνέχειας και αναλογίας. Η ιστορική εμπειρία είναι μια αδιάσπαστη σχέση αιτίου και αποτελέσματος. Όλα τα ιστορικά γεγονότα πρέπει να έχουν λογική, ιστορική αιτία.

29. Η ιστορικότητα της ανάστασης

Από τότε που αναφάνηκε αυτή η ιστορική μέθοδος, η κριτική προσπάθησε να εξηγήσει πάνω σε ιστορική βάση τη γέννηση της πίστης στην ανάσταση και στις διηγήσεις για την ανάσταση. Κι εδώ είναι το κεντρικό μας πρόβλημα: η «ιστορικότητα» της ανάστασης, αν δηλ. η ανάσταση έχει στοιχεία ιστορικού γεγονότος.

30. Η κριτική μέθοδος και η αντιμετώπιση της ανάστασης

Οπωσδήποτε αποτελεί ιστορική πραγματικότητα ότι ο θάνατος είναι το τέλος κάθε προσωπικής ύπαρξης στην ιστορία. Όταν κάποιος πεθάνει, αφήνει για πάντα αυτή την επίγεια σκηνή. Το σώμα επιστρέφει στο χώμα. Το τι συμβαίνει όμως με το πνεύμα ή την ψυχή, δεν είναι ιστορικό ζήτημα, αλλά θεολογικό ή μεταφυσικό. Επομένως έχει γίνει ιστορικά αποδεκτό πως η ανάσταση δεν μπορεί να σημαίνει την «επαναφορά των αισθήσεων ενός πτώματος». Πολλές θρησκείες έχουν τέτοιες ιστορίες επαναφοράς στη ζωή, αλλά ο ιστορικός αντιμετωπίζει αυτές τις ιστορίες σαν μύθους. Η ιστορία της επιστροφής του Ιησού στη ζωή πρέπει να κατανοηθεί με όρους ανάλογους με τις ιστορίες αυτού του είδους που απαντώνται στις άλλες θρησκείες.

31. Προσπάθειες εξήγησης: Η θεωρία της κλοπής του σώματος

Το ερώτημα παραμένει για την ιστορική κριτική: Τι συνέβη πραγματικά; Ποιο ιστορικό γεγονός δημιούργησε την πίστη στην ανάσταση και γέννησε τις ιστορίες της ανάστασης και του άδειου τάφου; Η ιστορική κριτική έχει προσφέρει πολλές λύσεις σ' αυτό το πρόβλημα. Μια από τις πρώτες ιστορικές εξηγήσεις της πίστης στην ανάσταση είναι ότι οι μαθητές έκλεψαν πράγματι το σώμα του Ιησού και κάπου το έκρυψαν, κι ύστερα βγήκαν και άρχισαν να κηρύττουν ότι δεν ήταν νεκρός, αλλά είχε ξανάρθει στη ζωή. Η θεωρία αυτή στηρίζει το μήνυμα της ανάστασης πάνω σε μια συνειδητή απάτη. Το χριστιανικό κήρυγμα της ζωής και της σωτηρίας στηρίζεται πάνω σ' ένα ψέμα. Μια τέτοια άποψη δύσκολα ζητάει ακόμα και διάψευση.

32. Η θεωρία για την απώλεια αισθήσεων

Μια άλλη θεωρία είναι πως ο Ιησούς στην πραγματικότητα δεν ήταν νεκρός, αλλά είχε απλώς χάσει τις αισθήσεις του από την αδυναμία και την απώλεια αίματος. Η δροσιά του μνήματος και η ευωδία από τα αρώματα που τον περιτύλιξαν, μαζί με τις πολλές ώρες ανάπαυσης, τον αναζωογόνησαν. Όταν ξαναβρήκε τις αισθήσεις του, βγήκε από τον τάφο, εμφανίστηκε στους μαθητές του και τους άφησε να πιστέψουν ότι είχε αναστηθεί από τους νεκρούς.

33. Η θεωρία για την παρεξήγηση στον κήπο

Μια ακόμη νεότερη προσέγγιση εξηγεί ότι οι ιστορίες για την ανάσταση άρχισαν με τη Μαρία (Μαγδαληνή). Χάθηκε μέσα στον κήπο και ήρθε σ' έναν άλλο τάφο, που τον βρήκε άδειο. Και τότε, κοιτώντας τον κηπουρό με τα δακρυσμένα της μάτια πίστεψε πως ήταν ο αναστημένος Ιησούς.

34. Η θεωρία των υποκειμενικών εμπειριών (οραμάτων)

Τέτοιου είδους ιστορίες αντικρούονται από μόνες τους. Η μόνη αληθοφανής «ιστορική» εξήγηση είναι ότι οι μαθητές είχαν πραγματικές εμπειρίες, αλλά οι εμπειρίες τους ήταν υποκειμενικές και όχι αντικειμενικές. Στην ανθρώπινη εμπειρία η φαντασία είναι τόσο πραγματική, όσο και η αντικειμενική πραγματικότητα· απλώς ανήκει σε διαφορετική τάξη πραγμάτων. Η θεωρία αυτή δέχεται ότι οι μαθητές είχαν την εμπειρία πραγματικών οραμάτων, που τα ερμήνευσαν ότι σημαίνουν πως ο Ιησούς ήταν ζωντανός και είχε νικήσει τον θάνατο.

35. Η θεωρία των υποκειμενικών εμπειριών (οραμάτων)

Σίγουρα, οι ιστορίες των Ευαγγελίων διατυπώνονται με όρους φυσικών και αντικειμενικών επαφών με τον Ιησού· αλλά εξ ορισμού τέτοιες ιστορίες δεν μπορούν να είναι ιστορικά γεγονότα. Η πραγματικότητα πίσω απ' αυτές ήταν μια σειρά υποκειμενικών εμπειριών, οραμάτων ή παραισθήσεων μέσα στα οποία οι μαθητές ήταν σίγουροι ότι βίωναν τον ζώντα Ιησού.

36. Το πρόβλημα της αιτίας των οραμάτων

Η θεωρία αυτή, ωστόσο, οδηγεί σε ένα άλλο πρόβλημα: Τι ήταν αυτό που προκάλεσε τις διαδοχικές αυτές εμπειρίες; Τι προκάλεσε τα οράματα; Τα οράματα είναι γεγονότα ψυχολογικά· είναι πραγματικότητες. Τα οράματα όμως δεν προκύπτουν αυθαίρετα. Για να δει κάποιος ένα όραμα, πρέπει να υπάρχουν συγκεκριμένα προαπαιτούμενα από τη μεριά του ενδιαφερομένου· και αυτά τα προαπαιτούμενα απουσιάζουν εντελώς από τους μαθητές του Ιησού. Το να φανταστούμε ότι οι μαθητές μετά τον θάνατο του Ιησού καλλιεργούσαν τρυφερές αναμνήσεις γι' αυτόν, ότι λαχταρούσαν να τον ξαναδούν, ότι περίμεναν να μην έχει πεθάνει πραγματικά, αυτό είναι αντίθετο προς τα στοιχεία που μας δίνουν τα Ευαγγέλια. Το να παρουσιάζουμε τους μαθητές ότι ήταν τόσο κυριευμένοι από την ελπίδα, λόγω της επίδρασης του Ιησού πάνω τους, ώστε η πίστη τους υπερπήδησε το εμπόδιο του θανάτου και πρόβαλε τον Ιησού σαν τον ζωντανό, αναστημένο Κύριό τους, αυτό απαιτεί έναν ριζικό επαναπροσδιορισμό της ευαγγελικής παράδοσης.

37. Η ανάγκη αντικειμενικότητας και η απόρριψη των οραμάτων

Μπορεί να μην ήταν κολακευτικό για την πίστη των μαθητών να πούμε πως αυτή γεννήθηκε μέσα τους μόνον σαν αποτέλεσμα βίωσης μιας αντικειμενικής πραγματικότητας· όμως, αυτή είναι η μαρτυρία των Ευαγγελίων. Μήπως η πίστη χρειάζεται ένα είδος αντικειμενικότητας για να στηριχτεί; Στηρίζεται η πίστη από μόνη της; Στην περίπτωση των μαθητών ΟΧΙ! Η πίστη δεν δημιούργησε τα οράματα ούτε τα οράματα γέννησαν την πίστη. Δεν υπάρχει επαρκής εξήγηση που να δικαιολογεί τη διέγερση της πίστης στην ανάσταση εκτός από τούτο: Ότι ο Ιησούς αναστήθηκε από τους νεκρούς. Πολλοί λόγιοι είναι ανυποχώρητοι με τις δυσκολίες της θεωρίας των «οραμάτων».

38. Η θεωρία του Bultmann / Weiss για την πίστη ως πρότερο γεγονός

Ο R. Bultmann, ως ιστορικός, είναι υπεύθυνος μόνο για τη θεωρία πως η πίστη στην ανάσταση βασιζόταν στην προσωπική σχέση που απολάμβαναν οι μαθητές με τον Ιησού στην επίγεια ζωή του. Η προσωπική αυτή επίδραση του Ιησού οδήγησε τους μαθητές να βιώσουν προσωπικά οράματα. Κλασική διατύπωση αυτής της θέσης είναι εκείνη του Johannes Weiss, ο οποίος γράφει ότι «οι εμφανίσεις του αναστημένου Χριστού δεν ήταν εξωτερικά φαινόμενα, αλλά ήταν απλά το τέρμα ενός εσωτερικού αγώνα όπου η πίστη νίκησε την αμφιβολία... οι εμφανίσεις δεν ήταν η βάση της πίστης των μαθητών, μολονότι έτσι νόμιζαν αυτοί, όσο ήταν παράγωγο και αποτέλεσμα πίστεως». Μια πίστη που μπορούσε να διεγείρεται μόνο από αντικειμενικές εμφανίσεις «δεν θα είχε και πολύ μεγάλη ηθική ή θρησκευτική αξία». Το φλερτάρισμα όμως με μια τέτοια άποψη, προς την πλευρά, ενδεχομένως, της πίστεως των μαθητών, απαιτεί να ξαναγράψουμε τα δεδομένα της Κ.Δ.

39. Ο Bornkamm αναγνωρίζει την προτεραιότητα των εμφανίσεων

Το πρόβλημα, ωστόσο, δεν είναι και τόσο εύκολο να λυθεί. Αυτό αναγνωρίζεται σαφώς από έναν από τους πιο ικανούς και με τη μεγαλύτερη επιρροή μαθητές του Bultmann, τον Günther Bornkamm. Αυτός δέχεται πως η απογοήτευση και η αποθάρρυνση των μαθητών δεν τους αφήνει να εξηγήσουν βαθιά μέσα τους με τη λογική το γεγονός της ανάστασης. Κι επιπλέον αναγνωρίζει το ζήτημα το οποίο υποστηρίζουμε, ότι οι εμφανίσεις του αναστημένου Χριστού γέννησαν σε πρώτη φάση αυτή την πίστη των μαθητών. Φαίνεται πως αυτό είναι το αναπόφευκτο συμπέρασμα. Το ζήτημα παραμένει: ποια είναι η φύση αυτών των εμφανίσεων;

3. Η φύση της ανάστασης

40. Ποια είναι η φύση της ανάστασης;

Η παραδοχή της προτεραιότητας και της αντικειμενικότητας του γεγονότος της ανάστασης δεν τακτοποιεί όλα τα προβλήματα. Πρέπει ακόμη να ασχοληθούμε με το σπουδαιότερο ερώτημα: Ποια είναι η φύση της ανάστασης; Αφού η ανάσταση είναι το γεγονός-αφετηρία της Εκκλησίας, η φύση αυτού του γεγονότος είναι το πιο σπουδαίο ερώτημα που μπορούμε να θέσουμε.

41. Η υπαρξιακή ερμηνεία της ανάστασης από τον Bultmann

Ο Bultmann ερμηνεύει την ανάσταση με υπαρξιακούς όρους. Δέχεται την εκτίμηση ότι ανάσταση σημαίνει πως ο Ιησούς είναι αναστημένος μέσα από το κήρυγμα, δηλ. από την εξαγγελία του ευαγγελίου, ότι το κήρυγμα είναι από μόνο του ένα εσχατολογικό γεγονός, κι ότι επομένως ο Ιησούς είναι ενεργά παρών στο κήρυγμα για να συναντήσει τον ακροατή. Κάθε σκέψη για τη φύση της ανάστασης, όλες οι αναφορές για τον άδειο τάφο και τα παρόμοια, δεν έχουν καμιά σχέση με το γεγονός της ανάστασης.

42. Η ερμηνεία του Bornkamm για τη θεία παρέμβαση

Αφού ο Bornkamm δέχεται ότι η θεωρία των οραμάτων δεν αρκεί για να εξηγήσει τη γέννηση της πίστης στην ανάσταση, θα περιμέναμε απ' αυτόν μια πιο ικανοποιητική απάντηση. Λέει πως η πίστη του Πάσχα είναι ότι «ο ίδιος ο Θεός παρενέβη με το δυνατό του χέρι στον ασεβή κι επαναστάτη κόσμο και άρπαξε αυτόν τον Ιησού της Ναζαρέτ από την απόλυτη δύναμη της αμαρτίας και του θανάτου που τον κρατούσε δέσμιος, και τον ανέδειξε Κύριο του κόσμου».

43. Γεγονός εκείνης της εποχής κι εκείνου του κόσμου

Όμως, αυτή η γλώσσα είναι σαν να σημαίνει μια μορφή σωματικής ανάστασης, γιατί αμέσως προχωρεί στην εξήγηση: «Πρόκειται για ένα γεγονός εκείνης της εποχής κι εκείνου του κόσμου, που όμως την ίδια στιγμή είναι ένα γεγονός που βάζει ένα τέρμα κι έναν περιορισμό σ' εκείνη την εποχή και σ' εκείνον τον κόσμο». Μια τέτοια γλώσσα πάλι μοιάζει να εξηγεί την ανάσταση με υπαρξιακούς όρους· πρέπει να θυμίσουμε όμως ότι για έναν υπαρξιστή, η ερμηνεία της «αυθεντικής ύπαρξης» ή, κατά τη χριστιανική ορολογία, της σώζουσας πίστης, περιλαμβάνει και την αντικειμενικότητα κι όχι μόνο την υποκειμενικότητα.

44. Η ανάσταση ως εμφάνιση μιας νέας τάξης ζωής

Ο Bultmann λέει πως η επαναφορά των αισθήσεων σ' ένα πτώμα είναι αδύνατη. Ακόμη κι αν αυτή η αντίρρηση είχε κάποια αξία, δεν έχει καμιά βαρύτητα, γιατί η Κ.Δ. δεν περιγράφει την ανάσταση του Ιησού με την έννοια της επαναφοράς των αισθήσεων σ' ένα πτώμα, αλλά σαν την εμφάνιση στον χώρο και στον χρόνο μιας νέας τάξης ζωής.

45. Η ιουδαϊκή πίστη στην ανάσταση του φυσικού σώματος

Σίγουρα πολλοί στον Ιουδαϊσμό του 1^{ου} π.Χ. αι. πίστευαν στην ανάσταση του φυσικού σώματος, δηλ. στην επιστροφή στη ζωή του ίδιου σώματος που είχε πεθάνει. Εικόνα αυτού είναι η ιστορία ενός Ιουδαίου πρεσβύτερου που ονομαζόταν Ραζίς την εποχή του διωγμού των Ιουδαίων από τους Σελευκίδες. Για να μην πέσει στα χέρια των μισητών Ελλήνων, ο Ραζίς πήρε ένα ξίφος και ξέσχισε την κοιλιά του. Στη συνέχεια, «χωρίς σταγόνα αίμα μέσα του, έπιασε με τα δυο του χέρια τα έντερά του και τα πρόβαλε προς το πλήθος. Μετά παρακάλεσε τον Κύριο, που δίνει τη ζωή και το πνεύμα, να του τα ξαναδώσει και τα δυο» (Β' Μακ 14,46).

46. Ο εσχατολογικός χαρακτήρας της ανάστασης του Ιησού

Μια τέτοια ιστορία δεν μπορεί να περιγράψει την ανάσταση του Ιησού. Η ανάσταση του Ιησού δεν είναι η αποκατάσταση ενός νεκρού σώματος στη φυσική ζωή· είναι η εμφάνιση μιας νέας τάξης ζωής. Είναι τότε που η αιώνια ζωή παίρνει σώμα μέσα στον χώρο και τον χρόνο. Είναι η αρχή της εσχατολογικής ανάστασης. Αυτό φαίνεται καθαρά στην επιχειρηματολογία του Παύλου στο κεφ. 15 της Α' προς Κορινθίους Επιστολής.

47. Η πρόκληση του χριστιανικού κηρύγματος στους Σαδδουκαίους

Ο εσχατολογικός χαρακτήρας της ανάστασης του Ιησού δεν προσδιορίζεται ξεκάθαρα στα Ευαγγέλια ή στις Πράξεις, αλλά υπονοείται εμφανώς σε δύο σημεία. Το πρώτο είναι η φύση του αποστολικού κηρύγματος για την ανάσταση. Στο Πράξ 4,1-2 διαβάζουμε πως οι Σαδδουκαίοι ξεσηκώθηκαν εναντίον των μαθητών, επειδή οι τελευταίοι «κήρυτταν ότι η ανάσταση του Ιησού αποδεικνύει την ανάσταση των νεκρών». Η δήλωση αυτή είναι πολύ λεπτή. Πού βρίσκεται η σπουδαιότητά της; Οι Φαρισαίοι πίστευαν και δίδασκαν την ανάσταση των νεκρών.

48. Η πρόκληση του χριστιανικού κηρύγματος

Οι ιουδαίοι ραβίνοι συνήθιζαν να κάθονται στις μεγάλες αυλές του ναού περικυκλωμένοι από τις ομάδες των μαθητών τους. Αν κάποιος περιδιάβαζε την περιοχή του ναού ψάχνοντας να βρει τη νέα αίρεση του Ιησού και σταματούσε εδώ κι εκεί ν' ακούσει τι έλεγαν οι διάφοροι ραβίνοι στους οπαδούς τους, σίγουρα κάπου θα άκουγε να μιλάνε για την ανάσταση των νεκρών. Γιατί, λοιπόν, οι Σαδδουκαίοι ξεσηκώθηκαν εναντίον μιας παρόμοιας διδασκαλίας των οπαδών του Ιησού;

49. Οι νέες διαστάσεις της ανάστασης του Ιησού ως γεγονός

Η μόνη απάντηση είναι ότι το κήρυγμα για την ανάσταση του Ιησού από τους μαθητές του έδινε στο συγκεκριμένο δόγμα και νέες διαστάσεις και νέα σημασία. Οι ραβίνοι δίδασκαν την ανάσταση σαν ένα θέμα θεωρητικής θεολογίας· και πολλοί απ' αυτούς συζητούσαν θέματα, όπως για τον χρόνο της ανάστασης και για το ποιοι θα ανασταίνονταν. Τα πράγματα με το χριστιανικό μήνυμα ήταν διαφορετικά. Εδώ δεν είχαν να κάνουν με θεωρητική, ψυχρή θεολογία· εδώ είχαν να κάνουν με την εξαγγελία ενός σύγχρονου γεγονότος, το οποίο, αν ήταν αληθινό, προκαλούσε όλο τον Ιουδαϊσμό ν' αναγνωρίσει ότι είχε προκύψει ανάμεσά τους μια νέα σωστική ενέργεια του Θεού, απέναντι στην οποία δεν μπορούσαν να κρατήσουν ουδέτερη ή αδιάφορη στάση.

50. Η ανάσταση του Ιησού ως γεγονός του παρόντος

Επιπλέον, το λεξιλόγιο της συγκεκριμένης δήλωσης δείχνει πως οι μαθητές δεν ήταν απλά κήρυκες ενός γεγονότος για το οποίο οι ίδιοι ήταν αυτόπτες μάρτυρες, δηλ. το γεγονός της ανάστασης ενός σταυρωμένου διδασκάλου· αυτοί κήρυτταν “ότι η ανάσταση του Ιησού αποδεικνύει την ανάσταση των νεκρών”. Η ανάσταση του Ιησού κουβαλούσε μέσα της μηνύματα ανυπολόγιστης σπουδαιότητας. Η ανάσταση των νεκρών δεν ήταν πια μία υπό συζήτηση θεολογική προσδοκία για το μέλλον· ήταν ένα γεγονός του παρόντος που έδινε στο όλο θέμα μια νέα προοπτική, έτσι που να μην μπορεί ούτε να αγνοηθεί ούτε καν να παραμείνει απλά ανεκτό.

51. Ο σωματικός χαρακτήρας της ανάστασης και ο άδειος τάφος

Η εσχατολογική φύση της ανάστασης του Ιησού επιβεβαιώνεται επιπρόσθετα από τη φύση της ανάστασης του σώματός του, όπως αυτή περιγράφεται στα Ευαγγέλια. Η ανάσταση του Ιησού ήταν σαφέστατα μια σωματική ανάσταση. Εδώ βρίσκεται και η σημασία του άδειου τάφου. Η πραγματικότητα του άδειου τάφου απορρίπτεται από πολλούς βιβλικούς κριτικούς, που ισχυρίζονται πως όλο αυτό είναι μια μεταγενέστερη απολογητική διήγηση, που σκοπό είχε να ενισχύσει την πίστη στην ανάσταση. Η αντίρρηση αυτή, όμως, παραβλέπει το σημαντικό γεγονός ότι τα Ευαγγέλια δεν κάνουν απολογητική χρήση του άδειου τάφου με σκοπό ν' αποδείξουν την πραγματικότητα της ανάστασης.

52. Ο άδειος τάφος ως μαρτυρία της φύσης της ανάστασης

Ο ευαγγελιστής Μάρκος αναφέρει πως η πρώτη αντίδραση των γυναικών μπροστά στον άδειο τάφο (κι απέναντι στο μήνυμα των αγγέλων) ήταν αυτή του φόβου και της έκστασης. Ο Λουκάς κάνει λόγο για δύο μαθητές που είχαν δει τον άδειο τάφο, αλλά δεν πίστευαν στην ανάσταση, ωστόσο συναντήθηκαν με τον αναστημένο Ιησού (Λκ 24,22 εξ.). Ο Ιωάννης διηγείται πως η Μαρία (Μαγδαληνή) το μόνο που συμπέρανε από τον άδειο τάφο είναι ότι το σώμα του Ιησού είχε μεταφερθεί αλλού από τον κηπουρό (Ιω 20,2). Δεν ήτανε το άδειο μνήμα που έκανε τον Ιωάννη (του Ζεβεδαίου) να πιστέψει, αλλά τα σάβανα που είχαν απομείνει σ' αυτό (20,6-8). Χωρίς τις εμφανίσεις του Ιησού, ο άδειος τάφος είναι ένα αίνιγμα. Κατά συνέπεια, ο άδειος τάφος δεν αποτελεί μαρτυρία για το γεγονός της ανάστασης, όσο αποτελεί μαρτυρία για τη φύση της ανάστασης: ήταν ανάσταση του σώματος του Ιησού.

53. Αποδείξεις για τις φυσικές αισθήσεις και το αναστημένο σώμα

Ο σωματικός χαρακτήρας της ανάστασης του Χριστού αποδεικνύεται με άλλους τρόπους. Το σώμα του ήταν αντιληπτό από τις φυσικές αισθήσεις: δημιουργούσε συναισθήματα (Μτ 28,9· Ιω 20,17.27)· ήταν ορατό, μπορούσε ν' ακουστεί (Ιω 20,16· πιθανόν η Μαρία Μαγδαληνή ν' αναγνώρισε τον Ιησού από τον ήχο της φωνής του, όταν την κάλεσε με το όνομά της). Υπάρχουν κι άλλα στοιχεία που δείχνουν ότι το αναστημένο σώμα του Ιησού δεν ήταν παρά ένα φυσικό σώμα. Έλεγε ο Ιησούς στους μαθητές του: «ένα φάντασμα δεν έχει σάρκα και οστά, όπως βλέπετε εμένα να έχω» (Λκ 24,39).

54. Το αναστημένο σώμα με σωματικό χαρακτήρα

Από τη συνάφεια του κειμένου, ωστόσο, φαίνεται ότι μ' αυτό ο Χριστός δεν ήθελε να κάνει επιστημονική ανάλυση της σύνθεσης του σώματός του, αλλά ήθελε να τους δείξει ότι είχε ένα πραγματικό σώμα, και δεν ήταν κάποιο άυλο πνεύμα. Ο Παύλος επιμένει κι αυτός στον σωματικό χαρακτήρα της ανάστασης. Θα έπρεπε επομένως να μη δώσουμε και πολύ μεγάλη βάση στις λέξεις «σάρκα και οστά» στο Λκ 24,39, και να πούμε απλώς ότι αυτές προσδιορίζουν ένα σώμα ακριβώς όπως το φυσικό.

55. Το αναστημένο σώμα και η ανάγκη για λήψη τροφής

Ο Ιησούς εξάλλου μπορούσε να λάβει τροφή. Έφαγε ένα κομμάτι ψάρι μπροστά στους μαθητές του (Λκ 24,42-43), αλλά και πάλι οι λέξεις «μπροστά τους» δείχνει καθαρά ότι αυτό έγινε σαν ένα σημείο ότι η ανάσταση ήταν σωματική.

56. Οι νέες και θαυμαστές δυνάμεις του αναστημένου σώματος

Όμως, το σώμα της ανάστασης του Ιησού είχε καινούργιες και θαυμαστές δυνάμεις, που το ξεχώριζαν από το σύνηθες, φυσικό σώμα. Είχε δυνατότητες που ποτέ κανένας δεν είχε βιώσει στη γη. Είχε την εκπληκτική δύναμη να εμφανίζεται και να εξαφανίζεται κατά το δοκούν. Σε δύο περιπτώσεις ο Ιωάννης αναφέρει ότι ο Ιησούς εμφανίστηκε ξαφνικά στους μαθητές του «των θυρών κεκλεισμένων» (Ιω 20,19.26). Το μόνο που μπορεί να σημαίνει αυτό είναι ότι ο Ιησούς δεν μπήκε στο δωμάτιο από κάποια ανοικτή πόρτα. Ενώ οι πόρτες ήταν κλειστές, ο Ιησούς ήρθε κι στάθηκε ανάμεσα στους μαθητές (στ. 26).

57. Η ξαφνική εμφάνιση και εξαφάνιση του Ιησού

Στους Εμμαούς, μετά που έκοψε τον άρτο μαζί με τους δύο μαθητές, ο Ιησούς ξαφνικά «εξαφανίστηκε από μπροστά τους» (Λκ 24,31). Όταν οι δύο μαθητές επέστρεψαν στην Ιερουσαλήμ και διηγούνταν την εμπειρία τους, στους άλλους μαθητές, ήρθε ξαφνικά ο Ιησούς και στάθηκε ανάμεσά τους. Ήρθε τόσο απάντεχα, ώστε όλοι τους ξαφνιάστηκαν και τρομοκρατήθηκαν νομίζοντας ότι βλέπουν κάποιο πνεύμα (Λκ 24,36-37). Το αναστημένο σώμα του Ιησού είχε καινούργιες και εκπληκτικές δυνάμεις. Προφανώς ανήκε σε μια άλλη τάξη πραγμάτων.

58. Η αποκύλιση του λίθου: ένα σημείο για τους μαθητές

Επιπλέον, μια προσεκτικότερη μελέτη του κειμένου δείχνει ότι πιθανά δεν αναφέρεται πως ο λίθος αποκυλίστηκε με σκοπό να βγει έξω ο αναστημένος Ιησούς. Ο σεισμός και η αποκύλιση του τεράστιου λίθου αναφέρονται από το Ματθ (28,2) σαν σημείο ενός θαυμαστού γεγονότος, όχι σαν επί τούτου γεγονός. Μόνο ένα συμπέρασμα μπορεί να υπάρξει: το σώμα του Ιησού βγήκε από τον τάφο προτού αποκυλιστεί ο λίθος. Δεν υπήρχε ανάγκη να αποκυλιστεί για να βγει ο αναστημένος Κύριος· είχε ήδη βγει. Η μετακίνηση του λίθου έγινε για τους μαθητές, όχι για τον Ιησού.

59. Το διπλό συμπέρασμα: σωματική ανάσταση με υπερφυσικές δυνάμεις

Οι δύο αυτές ομάδες θεμάτων οδηγούν σε ένα διπλό συμπέρασμα: η ανάσταση του Ιησού ήταν σωματική· το αναστημένο σώμα του, όμως, διέθετε παράξενες δυνάμεις, που ξεπερνούσαν κάθε φυσικό περιορισμό. Μπορούσε να λειτουργεί μέσα σε μια φυσική τάξη πραγμάτων, αλλά και παράλληλα να ξεπερνά αυτή την τάξη. Ο C. K. Barrett δικαιολογημένα κάνει λόγο για «τη μυστηριώδη δύναμη του αναστημένου Ιησού, που ήταν υλικά ενυπόστατη, ώστε να δείχνει τα σημάδια από τα καρφιά, και παράλληλα άυλη, ώστε να μπορεί να περνάει μέσα από κλειστές πόρτες». Αυτή είναι στην πραγματικότητα και του Παύλου η διπλή μαρτυρία. Η ανάσταση του Ιησού ανήκει σε μια καινούργια και ανώτερη τάξη πραγμάτων: στην τάξη του Μέλλοντος Αιώνας, της αιώνιας ζωής.

60. Η ανάσταση του Ιησού σε σχέση με την εσχατολογική ανάσταση

Η μαρτυρία των Ευαγγελίων ενισχύεται με τη συζήτηση του Παύλου πάνω στο θέμα της ανάστασης στο Α' Κορινθίους κεφ. 15. Ενώ ο Παύλος εδώ είναι απασχολημένος με την ανάσταση των αγίων κατά την Παρουσία, η εσχατολογική αυτή ανάσταση είναι άξεχώριστη από την ανάσταση του Ιησού, επειδή περιγράφει τις δύο αυτές αναστάσεις σαν τις δύο πλευρές ενός μόνο γεγονότος.

61. Η ανάσταση του Ιησού ως απαρχή της εσχατολογικής ανάστασης

Η ανάσταση του Ιησού είναι η απαρχή της εσχατολογικής ανάστασης (Α΄ Κορ 15,20). Όλοι όσοι είναι εν Χριστώ τελούν σε αρραγή ενότητα μαζί του, όπως όλοι οι εν τω Αδάμ τελούν σε αρραγή ενότητα με τον Αδάμ. Όλοι οι εν τω Αδάμ συμμετέχουν στον θάνατο του Αδάμ· κι όλοι οι εν τω Χριστώ συμμετέχουν στη ζωή του Χριστού. «Έκαστος δε εν τω ιδίω τάγματι· απαρχή Χριστός, έπειτα οι του Χριστού εν τη παρουσία αυτού» (15,23).

62. Η λογική και θεολογική κατάσταση των δύο σταδίων

Η ανάσταση του Χριστού και η ανάσταση εκείνων που ανήκουν στον Χριστό αποτελούν δύο μέρη μίας ενότητας, δύο πράξεις μίας παράστασης, δύο στάδια μίας διαδικασίας. Η προσωρινή κατάσταση μικρή σημασία έχει. Εκείνο που μετράει δεν είναι ο μικρός ή μεγάλος χρόνος που μεσολαβεί ανάμεσα στα δύο στάδια της ανάστασης. Αυτό δεν επηρεάζει τη λογική κατάσταση ή, καλύτερα να πούμε, τη θεολογική κατάσταση. Η ανάσταση του Ιησού είναι η «απαρχή» της εσχατολογικής ανάστασης στα τέλη των καιρών.

63. Η ανάσταση του Ιησού ως το ξεκίνημα του θερισμού

Οι απαρχές ήταν κάτι γνωστό στην αγροτική ζωή της Παλαιστίνης. Ήταν τα πρώτα σιτηρά του θερισμού, κι έδειχναν ότι όλα τα σιτηρά ήταν ώριμα για τον θερισμό και έτοιμα για τη συγκομιδή. Οι απαρχές δεν ήταν ο ίδιος ο θερισμός, ήταν όμως κάτι περισσότερο από ένδειξη και υπόσχεση ενός καλού θερισμού. Ήταν στην πράξη το ξεκίνημα του θερισμού. Η πράξη της συγκομιδής είχε ήδη αρχίσει: το πρώτο δεμάτι είχε ήδη θεριστεί.

64. Η ανάσταση του Ιησού ως απαρχή της μελλοντικής

Η ανάσταση του Ιησού δεν είναι ένα μεμονωμένο γεγονός που δίνει στους ανθρώπους τη φλογερή πεποίθηση κι ελπίδα μιας μελλοντικής ανάστασης· είναι η απαρχή της ίδιας της εσχατολογικής ανάστασης. Αν μπορούμε να χρησιμοποιήσουμε αδρούς όρους για να περιγράψουμε υψηλές πραγματικότητες, θα μπορούσαμε να πούμε πως ένα κομμάτι εσχατολογικής ανάστασης αποκόπηκε και φυτεύτηκε στη μέση της Ιστορίας. Έλαβε χώρα η πρώτη πράξη της παράστασης της Έσχατης Ημέρας, πριν από την Ημέρα του Κυρίου.

65. Η εμφάνιση της αιώνιας τάξης μέσα στην Ιστορία

Η ανάσταση του Ιησού δεν είναι απλά ένα γεγονός της Ιστορίας. Δεν θα έπρεπε να περιγράφεται απλά σαν ένα υπερβατικό γεγονός –ένα θαύμα– λες και ο Θεός παρενέβη στους φυσικούς νόμους. Η ανάσταση του Ιησού δεν σημαίνει τίποτε λιγότερο από το ότι εμφανίστηκε στη σκηνή της Ιστορίας κάτι που ανήκει στην αιώνια τάξη. Υπερβατικό; Ναι, αλλά όχι με τη συνήθη έννοια του όρου. Δεν παρεμποδίστηκε η φυσική ροή των γεγονότων· εκδηλώθηκε κάτι εντελώς καινούργιο. Η αιώνια ζωή εμφανίστηκε μέσα στο κράτος του θανάτου.

66. Η εσχατολογική φύση ως πρόβλημα για τον ιστορικό

Εκείνο που δημιουργεί πρόβλημα στον σύγχρονο ιστορικό είναι η εσχατολογική φύση της ανάστασης του Ιησού. Σύμφωνα με τη μαρτυρία της Καινής Διαθήκης, η ανάσταση δεν είχε ιστορική αιτία· είναι μια πράξη του Θεού, και ο ιστορικός δεν μπορεί να μιλήσει για τον Θεό ως ιστορικός. Ο Θεός είναι ένα μέγεθος χωρίς το ανάλογό του, είναι ένα ον πέρα για πέρα μοναδικό, κι αυτό τον τοποθετεί πέρα από την κανονική ιστορική εμπειρία. Είναι η εμφάνιση της αιώνιας ζωής μέσα στο κράτος του θανάτου, κι ένας ιστορικός δεν έχει ιδέα για την αιώνια ζωή ή για τον Μέλλοντα Αιώνα.

67. Η ανάσταση ως αντικειμενική πραγματικότητα και αποδεκτή εξήγηση

Η ανάσταση προέκυψε, ωστόσο, στην Ιστορία σαν μια εξ αντικειμένου πραγματικότητα, ακόμη κι αν βρίσκεται πέρα από κάθε συνήθη κατηγορία γεγονότων. Αυτό εξηγεί γιατί ο σύγχρονος ιστορικός συχνά δεν ερμηνεύει την ανάσταση ως σωματική. Πρέπει όμως να αιτιολογήσει πώς γεννήθηκε η πίστη της ανάστασης και πώς η Εκκλησία. Και για καθέναν που πιστεύει στην ύπαρξη ενός ζώντος, παντοδύναμου Θεού, η «υπόθεση» ότι ο Ιησούς αναστήθηκε σωματικά από τον τάφο είναι η μόνη αποδεκτή εξήγηση για τα “ιστορικά” γεγονότα.

68. Η άποψη του Marxsen: συνέχιση της δράσης του Ιησού

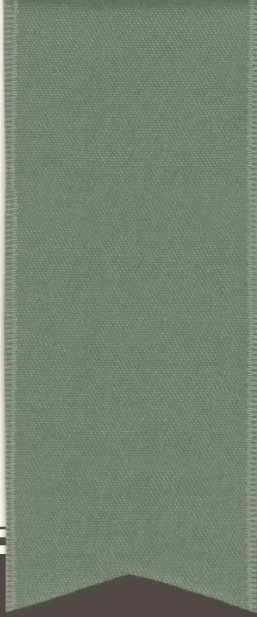
Ο Marxsen αποδίδει μεγάλη σημασία στο γεγονός ότι κανένας από τους αποστόλους δεν βίωσε το γεγονός της ανάστασης –«κανένας δεν είδε τον Ιησού να βγαίνει από τον τάφο». Η ανάσταση του Ιησού είναι ένα συμπέρασμα που βγαίνει από τις εμφανίσεις. Αυτό πρέπει να γίνει αποδεκτό. Πρέπει όμως επίσης να επιμείνουμε πως είναι απολύτως αναγκαίο το συμπέρασμα ότι την επιβάλλουν τα γεγονότα. Ο Marxsen έχει σίγουρα άδικο όταν λέει ότι όλο κι όλο, που οι Ευαγγελιστές ήθελαν να δείξουν με τις ιστορίες τους της ανάστασης, είναι ότι η δράση του Ιησού συνεχίζεται.

69. Η άποψη του Marxsen: αναστημένο ζωντανό πρόσωπο

Ο Marxsen έχει άδικο κι όταν υποβαθμίζει τις διάφορες διηγήσεις, ώστε να καταλήγει σε ένα μόνο σημείο, ότι δηλ. ο Πέτρος πίστεψε. Το νόημα των αφηγήσεων για την ανάσταση είναι ότι ο Ιησούς συνεχίζει τη δράση του –επειδή είναι ένα ζωντανό πρόσωπο· κι ότι οι μαθητές –μαζί κι ο Πέτρος– πίστεψαν επειδή συνάντησαν τον αναστημένο Κύριο με σωματική μορφή.

70. Η ανάσταση ως εσχατολογικό γεγονός και ίδρυση της Εκκλησίας

Καταλήγουμε, έτσι, ότι η ανάσταση του Ιησού είναι ένα εσχατολογικό γεγονός που προέκυψε στην Ιστορία και έδωσε το έναυσμα για τη χριστιανική Εκκλησία. Η ανάσταση μας βοηθάει να βρούμε τον μίτο της κατανόησης του χαρακτήρα και του μηνύματος της αρχέγονης Εκκλησίας. Η Εκκλησία ήρθε στην ύπαρξη με ένα εσχατολογικό γεγονός· αυτή η ίδια αποτελεί μια εσχατολογική κοινότητα με ένα εσχατολογικό μήνυμα. Με κάποια έννοια, τα γεγονότα που ανήκουν στο τέλος του αιώνα και στην εσχατολογική ολοκλήρωση έχουν πράγματι εισβάλει στην Ιστορία.

ΕΥΧΑΡΙΣΤΩ ΠΟΛΥ

ΓΙΑ ΤΗΝ ΠΡΟΣΟΧΗ ΚΑΙ ΤΗΝ ΥΠΟΜΟΝΗ ΣΑΣ